

Lokalresursplan 2023 med samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS)

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Lokalresursplan 2023 med samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) enligt med bilaga 1 till promemorian godkänns.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige har i budget 2023 gett kommunstyrelsen i uppdrag att sammanställa en stadsövergripande lokalresursplan som är styrande för nämnderna och att stadens samordnade skolplanering (SAMS) är en integrerad del av lokalresursplanen.

Planen har ett tydligt kommunkoncernperspektiv och är ett viktigt verktyg för att tydliggöra stadens långsiktiga behov av verksamhetslokaler.

SAMS ska identifiera ett antal platser för nya skolor utifrån behovet av kapacitetstillskott och samtidigt, i stadens stadsutvecklingsprocess, skapa samsyn kring dessa behov och platser som behövs för nya skoletableringar till år 2040.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Det är välkommet att stadens nya process för en årlig lokalresursplan nu blir ett viktigt verktyg för en effektiv lokalhållning. Staden ska även fortsatt ha särskilt fokus på lokaler inom förskola, grundskola och gymnasieskola som är centrala för att Stockholm ska vara en bra stad att växa upp i.

Stadens lokalkostnader har vuxit under ett antal år till följd av en växande befolkning. Prognosen för kommande år innebär en lägre ökningstakt men även med en sådan så krävs omställning av lokalförsörjningen. Behoven av äldreboenden ökar och även om antalet skolor totalt inte behöver öka så mycket sker förändringar mellan olika delar av staden.

Det finns således anledning att tro att investeringskostnaderna även framgent kommer vara betydande.

Det är därför viktigt att planen har ett tydligt kommunkoncernperspektiv som behövs för att möjliggöra ökad styrning och samordning för att uppnå en ekonomiskt hållbar planering av lokalresurserna. Stadsledningskontoret konstaterar att det är viktigt att inom alla delar av kommunkoncernen fokusera på arbetet att effektivisera och hålla tillbaka lokalkostnadsökningarna och därigenom frigöra resurser för att kunna stärka kvaliteten i verksamheterna. Det är då av stor vikt att effektiviseringsarbetet inte påverkar verksamhetens kvalitet negativt, varken på kort eller lång sikt, och att även eventuellt behov av tillfälliga lokaler lever upp till den målsättningen, i synnerhet inom förskole- och skolverksamheten. I det arbetet kan ett systematiskt arbete med en lokalresursplan vara en viktig del.

Stockholm den 30 augusti 2023

Karin Wanngård

Bilaga

Lokalresursplan 2023, dnr KS 2023/730-4.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Dennis Wedin och Andrea Hedin (båda M) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. att återremittera kapitel 3.6 till 3.8.3 samt bilaga 1 i lokalresursplanen för 2023
2. att i övrigt godkänna planeringsinriktning för stadens lokalhållning i enlighet med bilaga 1 till promemorian, Lokalresursplan 2023
3. därutöver anföra

Prognoserna över antalet barn i grundskoleålder pekar på en negativ utveckling de kommande tio åren för Stockholm. Minskade prestationer i form av nya elever presenterar en särskild utmaning för Stockholms skolors långsiktiga finansiering. Stadens lokalförsörjningsplaner kan konstateras redovisa att det planeras för, alternativt har beställts för mycket lokaler. I ett läge där antalet elever minskar och hyrorna och lönerna ökar behövs ett helhetsgrepp kring de skollokaler som staden har idag och de som är planerade. Konsekvensen av att inte agera tidigt kommer att resultera i att elevschablonen fortsatt urholkas till förmån för lokalhyror och på bekostnad av undervisning.

Nämndernas lokalförsörjningsplaner bygger på långsiktiga prognoser kring stadens befolkningsutveckling. En effektiv lokalplanering förutsätter således en hög prognossäkerhet. Det som idag visar på ett vikande elevantal kan visa ett annat utfall i framtiden och det är av stor vikt att stadens projektorganisationer kan anpassas för att främja jämvikt i kapacitet av skolplatser. Stockholm behöver mindre planeekonomi och mer flexibilitet.

Lokalresursplanen pekar på flertalet utvecklingsområden för de beställande nämndernas lokalförsörjningsplaner kring transparens och att tydliggöra roller. Vi konstaterar att enbart peka på utvecklingsområden är otillräckligt och efterlyser ett större centralt ansvar för lokalfrågorna. Lokalresursplanen bör i ett första läge komma med tydliga rekommendationer kring arbetet framåt för att komma till bukt med den överkapacitet som finns och fortsatt planeras för till förmån för en långsiktig hållbar lokalförsörjning.

Vi yrkar på en återremiss avseende de kapitel som avser skolplaneringen för konkreta rekommendationer kring hur fyllnadsgraden kan förbättras i det befintliga beståndet av utbildningslokaler.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att delvis bifalla föredragande borgarrådets förslag till beslut
2. Att därutöver anföra följande

För stadens skolor väntar framöver betydligt högre hyreskostnader. Nästa år har stadens skolor bedömts få lokalkostnadsökningar på drygt 103 miljoner kronor. Tillsammans med ett fortsatt krympande elevunderlag bäddar detta för ett mycket ansträngt ekonomiskt läge för skolorna kommande verksamhetsår.

Liberalerna har varnat för denna utveckling redan när majoriteten lade sin budget i höstas. Den rödgröna majoritetens historiska ”miljardsatsning” har inte täckt kostnadsökningarna och de har samtidigt valt att prioritera andra satsningar framför skolan. Liberalerna vill även påminna majoriteten att de måste utreda hur staden kan se över SISAB:s avkastning, något som också finansborgarrådet öppnat för i Kommunfullmäktige.

När det gäller Utbildningsnämndens lokalförsörjningsplan konstaterar stadsledningskontoret att detaljeringsnivån och mängden fakta kan uppfattas som svårbegriplig och invecklad. Vi kan bara instämma i denna bedömning då det onekligen är svårt att följa vad som är planerat att ske, och det dessutom ofta svänger mycket i förvaltningens prognoser. Det har förekommit att barnkonsekvensutredningar gjorts först i ett senare skede när planen ändå kan få konsekvenser på längre sikt för barn. Barnkonsekvensanalyser bör istället göras samlad för konkreta skolobjekt som pekas ut. Vi menar att förvaltningen behöver ta

till sig att processerna gällande lokalplanering som rör specifika skolor måste bli mer transparenta. Detta så att det blir begripligt för människor som berörs av besluten.

Stadsledningskontoret konstaterar att kommunfullmäktige i budget 2022 gav idrottsnämnden i uppdrag att i samverkan med utbildningsnämnden arbeta för ett ökat nyttjande av idrottshallar och årligen i lokalförsörjningsplanen analysera och redovisa till kommunstyrelsen hur nyttjandegraden utvecklas. Detta har idrottsnämnden inte redovisat sedan uppdragets start varpå stadsledningskontoret inte har möjlighet att följa upp nyttjandet av idrottshallar. SLK skriver att Idrottsnämnden och utbildningsnämnden behöver återkomma med förslag på hantering av nyttjandegraden och stadsledningskontoret kommer att tydliggöra detta uppdrag i anvisningarna till lokalförsörjningsplanen för 2024.

Liberalerna anser det vara av stor vikt att utbildningsförvaltningen och idrottsförvaltningen samverkar för att tillgängliggöra och samutnyttja skollokaler till föreningslivet och välkomnar därför att detta uppdrag tydliggörs.

Kommunstyrelsen

Reservation av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Jonas Nilsson (alla M) som är likalydande med Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Gabriel Kroon (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Lokalresursplan 2023 med samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) enligt med bilaga 1 till promemorian delvis godkänns.
2. Därutöver anföra följande:

Prognoserna visar på en negativ utveckling över antalet barn i grundskoleålder de kommande åren och lokalresursplanen indikerar att det planeras för alltför många lokaler i staden.

Vi anser att det behöver tas ett helhetsgrepp kring vilka lokaler det planeras för kontra det befintliga beståndet för att undvika onödigt höga hyreskostnader såväl som plötsliga nedläggningar och sammanslagningar av grund- och förskolor. Ett sådant helhetsgrepp bör också ta hänsyn till vikten av att ha en skola nära hemmet. Vidare anser vi att även tomställda lokaler behöver ingå i den totala kapaciteten för grundskolan.

Vi är skeptiska till att enkom fokusera på att uppföra F-9 skolor och anser att behovet av valfrihet och möjligheten att välja en mindre skola ska värnas. Därtill konstaterar vi att det finns ett behov av tydligare information gentemot vårdnadshavare gällande planerade ombyggnationer.

Det är uppenbart att en tydligare, stadsövergripande analys av antalet förskoleplatser är nödvändig för att undvika överplanering av förskolan. Vi ställer oss även kritiska till att det endast planeras för större förskolor och vill erinra vikten av att också värna om mindre förskolor.

För att komma till rätta med den överkapacitet som finns efterfrågar vi ett större centralt ansvar för lokalförsörjningsfrågorna. Därtill bör man vid planering av om- och nybyggnationer beakta området som en helhet. Planeringsprocessen måste tydliggöras och barnkonsekvensanalyser initieras i ett så tidigt skede som möjligt.

Reservation av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

1. Planeringsinriktning för stadens lokalhållning i enlighet med bilaga 1 till promemorian, Lokalresursplan 2023, godkänns delvis
2. Att uppdra åt stadsledningskontoret att leda samt samordna arbetet mellan idrottsnämnden och utbildningsnämnden för att tillgängliggöra fler skolidrottslokaler

Lokalresursplanen 2023 visar på att Stockholms stad lokalplanering behöver bli mer effektiv och ekonomiskt hållbar genom att bland annat öka samordningen av stadens gemensamma resurser. För idrottsnämnden är lokalkostnader en av de större utgifterna och vikten av att arbeta lokaleffektivt är därför stor. Frågan om ett ökat nyttjande av stadens skolidrottslokaler är även en återkommande önskan från föreningslivet och något som tagits upp flertalet gånger i idrottsnämnden. I budget för 2022 delade idrottsnämnden och utbildningsnämnden uppdraget att arbeta för ett ökat nyttjande av idrottshallar och årligen i lokalförsörjningsplanen analysera och redovisa till kommunstyrelsen hur nyttjandegraden utvecklas. Det är anmärkningsvärt och ett underbetyg att inget sådant redovisat sedan uppdragets start vilket leder till att stadsledningskontoret inte har möjlighet att följa upp nyttjandet av idrottshallar.

Till utbildningsnämndens sammanträde i augusti 2023 svarar utbildningsförvaltningen på en skrivelse angående nyttjandet av stadens skolidrottshallar för föreningslivet. Där redovisas att det finns 35 grundskolor i Stockholms stad som har en egen idrottssal men som inte är bokningsbara via stadens bokningssystem. I samma svar skriver utbildningsförvaltningen att det ska tas fram en behovsanalys vad det gäller öppnandet av lokaler för kultur- och föreningsliv trots att det svart på vitt står att vi har 35 skolidrottslokaler som står tomma kvällstid. Dessutom tog den grönblåa majoriteten fram en strategi för idrottsanläggningar som tydligt redogör för behovet samt budgeterade pengar i budget 2022 för passeringslösningar (lås och larm) för att öka tillgången till skolidrottslokaler.

Hela stadens idrottsföreningsliv vet hur svårt det är att få tillgång till träningstider på stadens idrottsanläggningar. Vi har många barn idag som står på kö för att idrotta men hindras av att staden inte kan leverera tillräckligt med lokaler. Det behövs inte fler behovsanalys - det behövs att lokaler öppnas upp till föreningslivet, något som under synnerligen lång tid varit en prioritet från den förra majoriteten. Det är uppenbart att utbildningsnämnden och idrottsnämnden fortsatt brister i sitt samarbete,

med konsekvensen att föreningslivet blivit lidande. Stadsledningskontoret måste nu därför ta ett helhetsgrepp och leda samarbetet mellan de båda nämnderna så att fler skolidrottslokaler skyndsamt tillgängliggörs.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

1. Att delvis godkänna planeringsinriktning för stadens lokalhållning i enlighet med bilaga 1 till promemorian, Lokalresursplan 2023
2. Att därutöver anföra

Lokalresursplanen 2023 visar på väntande utmaningar med överkapacitet på stadens skolor. Att elevunderlaget i staden minskar samtidigt som staden planerar för nya platser riskerar i framtiden att leda till fler tomma platser. Konsekvensen riskerar att bli höga kostnader för staden samt en urholkad elevschablon. För Kristdemokraterna är det viktigt att staden har en flexibilitet inför demografiska förändringar med syfte att så mycket av finansieringen som möjligt går till elevernas utbildning.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadsdelsgränsdragningen inom förskoleverksamheten under stadsdelsnämndernas ansvar riskerar att leda till en geografisk planering av förskoleverksamheter som i första hand följer geografiska gränser, snarare än befolkning. Kristdemokraterna efterfrågar en bättre samverkan och övergripande ansvar för planeringen av förskolor. Sedan 2023 har staden en ny förskolenämnd. Kristdemokraterna anser vidare att frågan bör utredas huruvida förskolenämnden framgent bör överta helhetsansvaret för stadens förskolebehov samt planeringen av kapaciteten i likhet med utbildningsnämndens ansvar för grundskolan.

Därutöver konstateras att det uppdrag som gavs i budgeten 2022 om att utbildningsnämnden och idrottsnämnden ska arbeta för bättre nyttjande av idrottshallar inte redovisats. Det försämrar möjligheterna att få en stadsövergripande överblick av möjligheterna att till fullo utnyttja stadens lokaler samt underlätta för civilsamhällets föreningsliv och skolverksamheter att samverka.

Framgent bör en plan tas fram för hur staden ska förvalta och nyttja de lokaler som riskerar att stå tomma, samt ge alternativ och redovisa konsekvenser av genomförande eller stoppande av planerade projekt.

Ärendet

Kommunstyrelsen har i uppdrag att ta fram en samlad lokalresursplan i syfte att utveckla stadens lokalförsörjningsarbete. Planen har ett tydligt kommunkoncernperspektiv och är ett viktigt verktyg för att tydliggöra stadens långsiktiga behov av verksamhetslokaler.

Underlagen till lokalresursplanen är nämndernas lokalförsörjningsplaner. Eftersom lokalförsörjningsplanerna tas fram årligen, sammanställs även lokalresursplanen årligen och i den samlas övergripande styrning, vägledning och inriktning för stadens hyres- och lokalfrågor. Nämndernas individuella lokalförsörjningsplaner ska därför läsas tillsammans med lokalresursplanen för att ge planeringsinriktningen för staden.

En samlad och övergripande lokalresursplan ger överblick över nämndernas lokalhållning och möjlighet att över tid följa driftkostnadsutvecklingen för stadens hyror på ett mer strukturerat sätt. Utvecklingen av lokalresursplanen kommer att fortsätta kommande år och bland annat ge möjlighet till större kunskapsutbyte och stöd till samverkan mellan nämnderna för att möjliggöra hög lokaleffektivitet.

Kommunfullmäktige har gett kommunstyrelsen i uppdrag att samordna stadens planering av skolutbyggnad för att möta behovet av grundskolekapacitet. Samordnad skolplanering i Stockholm ska identifiera ett antal platser för nya skolor utifrån behovet av kapacitetstillskott och samtidigt, i stadens stadsutvecklingsprocess, skapa samsyn kring dessa behov och platser som behövs för nya skoletableringar till år 2040. Arbetet kanaliseras i en planeringsinventering (kartor) som biläggs lokalresursplanen.

Det är många olika lokaltyper som krävs för stadens verksamheter och lokalresursplanen innehåller fördjupad information om lokalområdena förskola samt grund- och gymnasieskola. Bostäder behandlas inte i planen, utan dessa omhändertas i stadens två separata processer för äldreboendeplanering och planeringen för bostäder med särskild service.

Planen har en första planeringsperiod mellan år 2024-2031 och en andra mellan år 2032-2040. Detta har gjorts för att säkerställa att all pågående planering och lokalanskaffning omfattas, även den i mycket tidigt skede. Samtliga uppgifter är insamlade utifrån status 31 januari 2023 med viss justering kring datumet för skolelever som har andra avläsningstider.

Remissammanställningen

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 22 juni 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nya process för en årlig lokalresursplan är ett viktigt verktyg för att nå en effektiv lokalhållning och det är viktigt för staden att även fortsatt ha särskilt fokus på lokaler inom förskola, grundskola och gymnasieskola som utgör de stora lokalvolymerna.

Planen har ett tydligt kommunkoncernperspektiv och behövs för att möjliggöra ökad styrning och samordning för att uppnå en ekonomiskt hållbar planering av lokalresurserna.

Staden har en decentraliserad lokalorganisation och nämnderna har ett långtgående och till stor del helt självständigt mandat. I arbetet med att sammanställa nämndernas lokalförsörjningsplaner till en stadsövergripande lokalresursplan noteras att genomförandet varierar och att det påverkar investeringsvolymen och nämndernas driftkostnadsutveckling. Flera nämnder har behov av att utveckla sin kompetens inom lokalplaneringsfrågor.

Utmaningen att ha en projektportfölj som alltid är anpassad till barn- och elevutvecklingen delas av många nämnder och det är troligen inte möjligt fullt ut, men samtidigt behöver nämnderna genom ökad samordning och samarbete bli bättre rustade för att hantera förändringar.

Stadsledningskontoret uppfattar att det är viktigt att inom alla delar av kommunkoncernen fokusera på arbetet att effektivisera och hålla tillbaka lokalkostnadsökningarna för att frigöra resurser för verksamheten. Det innebär att kostnader och åtgärder ska vara motiverade och definieras utifrån nyttan för kommunkoncernen. Starkare central samordning inom staden kan bidra till att säkerställa dessa prioriteringar.

Nämndernas behovsbeskrivning har ofta ett underifrånperspektiv, vilket innebär att planeringen utgår från enskilda objekt eller mindre geografiska områden som därefter aggregeras. Det är sällan tydligt hur aggregeringen går till och om det sker någon samordning eller andra överväganden. Detta är särskilt tydligt inom förskole- och grundskoleplaneringen och leder till ett kapacitetsöverskott om alla projekt realiserar. Stadsledningskontoret skulle gärna se att detta underifrånperspektiv kompletteras med en tydligare koppling till det totala behovet och hur detta fördelas ner på enskilda objekt/områden.

Stadsledningskontoret har inte bedömt att särskilda jämställdhets- eller barnkonsekvensaspekter behöver säkerställas i den övergripande lokalresursplanen eftersom dessa aspekter omhändertas i framdriften av varje enskilt lokalprojekt.

Det noteras att kommunfullmäktige i budget 2022 gav idrottsnämnden i uppdrag att i samverkan med utbildningsnämnden arbeta för ett ökat nyttjande av idrottshallar och

årligen i lokalförsörjningsplanen analysera och redovisa till kommunstyrelsen hur nyttjandegraden utvecklas. Detta har idrottsnämnden inte redovisat sedan uppdragets start varpå stadsledningskontoret inte har möjlighet att följa upp nyttjandet av idrottshallar. Idrottsnämnden och utbildningsnämnden behöver återkomma med förslag på hantering av nyttjandegraden och stadsledningskontoret kommer att tydliggöra detta uppdrag i anvisningarna till lokalförsörjningsplanen för 2024.

Stadsledningskontoret föreslår mot denna bakgrund att kommunstyrelsen godkänner planeringsinriktningen för stadens lokalhållning enligt Lokalresursplan 2023.